

3/15 MAI 1848

ȘTEFAN MANCIULEA

Neamul românesc din Transilvania, secole de-a rândul a avut de purtat pe umerii săi sarcina unei grele robii materiale și spirituale. El, cel mai vechi dintre locuitorii Daciei de odinioară, a fost împilat, batjocorit, hulit și nesocotit din partea numeroșilor străini care au venit aici mult mai târziu decât noi, și fiindcă noi eram mai puțini la număr și cu o organizare statală inferioară lor, valul oaspeților nepoftiți ne-a supus pe încetul, schimbându-ne rosturile străvechi și orânduielele moștenite din bătrâni, transformându-ne în sclavi ai domnilor de pământ. Mândra regalitate ungurească sprijinită pe o nobilime puternică, hrănind mari visuri de stăpânire teritorială, dusă departe la est și sud de culmile Carpaților, a încătușat pe nesimțite în lanțurile iobăgiei pe toți românii cari sălășluiau în așa numitul pământ al Comitatelor. ținutul secuiesc a ajuns și el o oază privilegiată, populația străină colonizată aici în aceste părți de margine, a primit caracterul de grăniceri iar noi băștinașii am devenit iobagii săcuilor. Aceeași osânză jalnică o avem de îndurat și pe pământul sașilor. și aici românii au fost tot așa de oprimați ca în întreaga Transilvanie, iar în orașele întemeiate de către acești „hospites” veniți din părțile Rinului de jos, prin legi și opreliști severe ne era oprită intrarea și așezarea.

Așa s-au nimicit pe încetul străvechile forme de viață românească concretizată în instituția cnezală și voievodală din Transilvania, Părțile Ungurene și Banat, Neamului nostru i s-a șters dreptul de a-și folosi după putință și vrere rodirile agoniseli și muncile câmpului, iar începând cu veacul al XV-lea i s-a răpit și libertatea – respectată până atunci – de a ne mișca slobozi de pe moșiile unui domn pe altele.

De-acum înainte țăranul român urma să-și ducă amarul zilelor sub formă de rob legat de glie, socotit fiind ca unealtă sau lucrul stăpânului asupritor, prețuit numai atâta cât era în stare să-i aducă acestuia vreun folos material.

Noile forme de viață publică și orânduire medievală însușite de către puternicele clase privilegiate ale Transilvaniei au lovit necruțător și în orânduielele spirituale ale românilor. Legi haine și aspre s-au alcătuit în acel șir nesfârșit de Diete provinciale, prin ale căror hotărâri neamul nostru era declarat numai de tolerat, adică îngăduit temporar să locuiască aici până când va fi voia domnilor de pământ, tratat totdeauna ca străin, dacă nu chiar ca dușman declarat. Orânduielele credinței strămoșești au căutat asupritorii să ni le înlocuiască prin învățătura luterană sau calvină. Principii Transilvaniei, adepți ai noii doctrine, au lucrat cu multă râvnă în această direcție, cu scopul ca prin propagarea calvinismului între români, să producă deznaționalizarea totală și maghiarizarea neamului nostru.

Secolul al XVIII-lea aduce o rază de lumină, aprinsă în acest întuneric, în care orbecăm neajutorați și nesprrijiniți de nimeni, la voia întâmplărilor. Ioan Inocențiu Micu, episcopul mucenic al Blajului și ctitorul acestui centru de cultură, ridică cel dintâi glasul plin de fulgere revoltei, încercând să obțină pe cale de legi de la adunările reprezentanților claselor privilegiate transilvane, drepturi, scutințe și libertăți pe seama întregului său neam. Ani și ani de-a rândul înaintează memorii, cereri și suplicii, Curții imperiale din Viena și solicită audiențe împărătesei Maria Terezia, căutând să lămurească legitimitatea acțiunii sale, pornită pentru mântuirea națională a românilor.

Cererile lui, rînd pe rînd ajung în posesiunea Dietei Transilvane, care era chemată să hotărască asupra oportunității acordării unor drepturi și libertăți pe seama românilor, pentru a deveni și ei „a patra națiune privilegiată”. Ce furtună de ură și dușmănie, împreună cu satanica poftă de răzbunare a dezlănțuit glasul ierarhului de la Blaj în mijlocul viesparului Dietei, alcătuită din nobilii unguri, sași și săcui, atunci când a îndrăznit să vorbească întâia oară despre iobagii valahi, numindu-i „națiune” când a cerut pentru noi dreptul de a ni se respecta limba, orânduiri bisericești și vechile instituții privilegiate ale vieții publice. Uraganul revoltei claselor stăpânitoare a izbucnit în strigăte, huiduiri și amenințări cu moartea adresate episcopului. Ioan Inocențiu Micu prin lupta purtată pentru cauza națională, politică, culturală, socială și economică vreme de o viață întregă, pune bazele programului politic ale românilor din Transilvania, care va rămâne piatra de temelie a aspirațiilor noastre până la 1848.

Revoluția lui Horia n-a adus nici ea o mai bună orînduire a stărilor de lucruri, nici jertfa miilor de vieți ale țaranilor români n-a fost în stare să îndulcească amarul robiei fraților lor.

Ba dimpotrivă, după tragicul sfârșit al celor trei căpetenii așezate în fruntea zărmiriței, oprimările și aspirările au ajuns fără de număr. Sufletul popular a zurgăvit în versuri impresionante obida grea și viața așezată în afară de respectul legilor, pe care au fost osândiți s-o ducă români, când pentru cea mai nevățată vină ori bănuială nedreaptă, erau osândiți la spânzurătoare:

Dragă țara Oltului  
 Câte lunci  
 Atâtea cruci,  
 De-a dragul să te tot duci.  
 Dar țara Ardealului  
 Câte lunci  
 Atâtea furci  
 De urât să nu te duci.

Mișcările revoluționare de la mijlocul secolului al XIX-lea, începute în țările din apusul Europei, unde mulțimea maselor populare de jos își cereau drepturile la viață și muncă liberă, și-a deschis drum mai larg spre răsăritul continentului ajungând până în Transilvania.

Aici școlile Blajului prin opera săvârșită de o întreagă pleiadă de dascăli patrioți, acțiune de luminarea poporului, prin învățăturile acestor dascăli înflăcărați, propovăduite de la catedră cu glas viu, sau prin scris, vesteau neamul nostru originea română de viță împărătească săvârșind astfel minunea învierii conștiinței naționale în sufletul întregului popor.

Primăvara anului 1848 odată cu sosirea celor dintâi vestitori ai bogatului anotimp în lumină, verdeață și flori, a adus și peste plaiurile străvechii Dacii, adieri tainice de libertate, chemându-ne neamul la viața națională prin războinicul apel adresat tuturor: Deșteaptă-te române din somnul cel de moarte”.

Obidiții iobagi legați de glie, convinși de dreptatea revendicărilor lor, și-au dat seama de importanța covârșitoare pe care o au în organismul statului, și pregătiți cu mic cu mare, au plecat la luptă, răsturnând și nimicind nedreptele temelii pe care s-a clădit abuziv atâtea din instituțiile barbare ale evului mediu. Cei răvorâți de veacuri în întuneric și umbra morții, cereau acum cu tărie prin reprezentanții lor, dreptul la viață, pământ și libertate.

Guvernul Transilvaniei încunoștințat prin organele administrative despre orientările și pretențiile românilor, a întrebuițat toate mijloacele de constrângere pentru a stăvili aceste mișcări, începând cu legea așa numită ”stataru” și până la spânzurările cioplite din lemne puternice de stejar, așezate aproape prin toate satele.

Opreliștele, pedepsele, temnițele și moartea, n-au fost în stare de data aceasta să

însăpământe pe români, nu i-au împiedicat să alerge cu miile spre Blaj, la glasul conducătorilor, unde erau chemați să-și manifeste liber voința și să hotărască după dorința sufletului lor, soarta viitoare.

Mișcarea revoluționară de la 1848 în Transilvania, a fost pregătită de către tinerii poporului; ea a fost într-o mare măsură opera vârstei înflăcărare de entuziasm și elan, și pătrunsă de dragostea fără de margini pentru glia străbună.

Canceliști tineri români de la Tg. Mureș, împreună cu alții sosiți de la Blaj, cunoscând intențiile celor care încercau arbitrar să determine unirea Transilvaniei cu Ungaria, au hotărât și ei să cheme la Blaj pe români pentru ziua de 30 aprilie, spre a se sfătui ce măsuri vor fi de luat față de evenimentele mari, zorite cu iuțeală de vreme. școlarii Blajului, plecați la vetrele părintești pentru vacanța de paști, au fost și ei tot atâția crainici fără de odihnă care au vestit în lung și latul Transilvaniei hotărârile luate la Tg. Mureș. Însuflețitul cărturar și marele patriot profesorul Aron Pumnul, în discuții lungi și consfătuiri ținute zi de zi cu tinerimea, a arătat iubiților săi elevi și seminariști, misiunea lor sfântă, de a fi vestitori neadormiți, trâmbișând cu glasuri purtătoare de mântuire din Carpați și până la Tisa ziua de înviere a neamului.

Proclamația adresată de înflăcăratul dascăl, îi chema pe toți, fără de șovăire, să se grăbească la Blaj, amenințându-i pe cei târzielnici în ascultarea glasului dreptății, cu neiertătoarele blesteme ale urmașilor: „Acesta de o vom face ne vom împlini dregătoria ce o avem către noi, către Patrie, către Națiune, ce nu va rămâne neînsemnat în istoria națiunii...și prin urmare venitorimea oamenilor de omenie ne vor binecuvânta sau ne vor blestema precum vom fi vrednici”.

Mișcați de puterea adevărurilor pe care le propovăduiau tinerii seminariști și elevii liceului blăjean, alături de activitatea intensă desfășurată zi de zi din partea bărbaților

noștri politici, cărturari și patrioți, a turnat balsamul mângâietor al nădejdlor de mai bine în sufletele românești.

După adunarea din duminica Tomii, unde s-a hotărât mare adunare națională pentru ziua de 3/15 mai la Blaj, întreg poporul aștepta cu înfrigurare acest eveniment. Mulțimile chemate la marele praznic, au venit călăuzite de gândul curat de a-și croi o altă soartă. Din părțile cele mai îndepărtate ale țării, cu merindea în spate, cu pieptul aprins de dorul libertății naționale, cu tinerii conducători în frunte, cei mai mulți adevărați păstori ai poporului, înfrângând toate amenințările, decretele, amăgirile, maltratările, alergau românii din toate părțile la Blaj, la adunarea românilor din toată țara, așa zugrăvește entuziasmul mulțimilor **Alexandru Papiu Ilarian**, cronicar al marilor evenimente.

La Blaj, în zilele de 3/15 și 4/16 mai, au fost de față pe lângă cei 40.000 de români veniți de pe întreg cuprinsul Transilvaniei, aproape toți cărturarii și conducătorii lor, de la vlădică până la opincă. Ziua de 3/15 mai 1848 a închipuit, în sens simbolic, unirea viitoare a tuturor românilor, prin prezența cărturarilor și patrioților înflăcărați, moldoveni și munteni.

Prezența lor în mijlocul poporului român din Transilvania a dovedit tuturor că inimile românilor de pretutindeni bat în același ritm și că toți, indiferent de hotare sau granițe, se simt frați și doresc unirea lor în o singură țară.

Evlaviind luptele de libertate ale românilor din Transilvania și prevăzând cu viziune inspirată un viitor mai bun pentru neam, **Vasile Alecsandri**, de față și el la marea adunare, a scris poezia înflăcărată intitulată „Fraților nădejde bună”, pe care **Timotei Cipariu** a și publicat-o a doua zi după adunare, la loc de cinste, în foaia sa intitulată „Învățătorul poporului”.

Poetul, în ultima strofă, dă glas aspirațiilor de libertate și unitate națională și teritorială a tuturor românilor:

*„Fraților, nădejde bună. Viitorul ce urziți  
Va fi vrednic de trecutul al strămoșilor slăviți.  
Bărbăția și unirea între noi de-acum domnească  
și strigați în libertate: **România să trăiască.**”*

Marea de oameni veniți la Blaj a umplut piața din fața catedralei și străzile învecinate. Conducătorii adunării, împreună ca tot norodul, au hotărât atunci să plece afară pe luncă de la răsăritul orașului, numită „Râțul grecilor”. Mulțimea, în sunetul clopotelor catedralei, cu drapelele în frunte, s-a tâlăzuit spre locul care avea să poarte de-acum înaintea istoricului nume de „Câmpul libertății”, semn că aici s-a înmormântat robia de veacuri și a înviat mult așteptata dreptate pentru românii din Transilvania.

**Simion Bărnuțiu**, de la tribuna principală, adresându-se mulțimii, a arătat rostul și menirea adunării, hotărând definitiv - căpetenii și popor - doleanțele românilor, dreptele lor revendicări și viitoarea atitudine politică ce o vor avea față de statul maghiar. Glasul mulțimii, asemenea apelor mării învăluite de vifor, a primit, confirmat și întărit în aplauzele unanime, hotărârile luate, consfințindu-le cu cel mai sfânt jurământ. Cei patruzeci de mii de români au jurat cu frunțile ridicate spre cer și mâna dreaptă spre inimă: *“Ca român, voi susține totdeauna națiunea noastră română pe calea dreaptă și legiuită și o voi apăra cu toate puterile în contra oricărui atac și asupriri, nu voi lupta niciodată contra drepturilor și intereselor națiunii române și voi ține și voi apărea legea și limba românească, precum și libertatea, egalitatea și frățietatea; pe aceste principii voi respecta toate națiunile ardelene, poftind o egală îndreptățire de la dânsese, nu voi încerca să asupresc pe nimeni, dară nici voi suferi să ne asuprească nimeni, voi conlucra după putință la desființarea iobăgiei, la emanciparea industriei și comerțului, la păzirea dreptății, la înaintarea binelui umanității și a patriei noastre.*

*Așa să-mi ajute Dumnezeu și să îmi mântuiască sufletul meu.”*

Conștiința națională a fost puternic înrădăcinată în sufletul poporului românesc din Transilvania. Mulțimea celor 40.000 strânși pe Câmpul libertății în zilele de 3/15 și 4/16 mai 1848, avea conștiința limpede că românii transilvăneni sunt frați de sânge și limbă, de suflet și istorie cu cei din Moldova și Muntenia. Aici - „pe Câmpul libertății” s-a strigat cu glas înalt istoricele și epocalele cuvinte pe care românii - prevăzând viitorul - au rostit în fața lumii: „Vrem să ne unim cu țara”, adică Transilvania împreună cu cele două state românești să formeze o singură țară.

Românii din Transilvania, după marea adunare națională de la Blaj, au fost nevoiți pentru a-și vedea realizate dorințele afirmate aici, să aducă noi și nespuse de grele jertfe decenii de-a rândul încă.

Sângele vărsat din belșug în cursul luptelor revoluționare ale anilor 1848-49, apoi suferințele, prigonirile și temnițele în care au fost aruncați fruntașii și țărani neamului, atât în epoca absolutismului austriac cât și în a dualismului austro-ungar, au alcătuit un lanț de chinuri pentru dobândirea dreptății și libertății politice și naționale.

Jertfele tuturor au fost răsplătite prin hotărârea istoriei.

Secolelor de suferințe dezlănțuite contra noastră de politica unui stat îndreptat spre un singur scop: deznaționalizarea românilor din Transilvania, li s-a pus capăt pentru totdeauna, prin hotărârile Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1913: prin unirea tuturor românilor din toate provinciile românești, în un singur stat.